

Mezuzá vagy tefilin – a kivonulás emlékeztetői

Az előző hetiszakaszban olvastunk a kivonulás éjszakájáról, amikor egy bárány vérét kellett kenni a két ajtófélfára és a szemöldökfára. Ez volt a jel, hogy ezeket a házakat átugorja az Örökkévaló az elsőszülöttek csapása során.

Nem azért, mert az Örökkévaló nem tudja megkülönböztetni, hogy hol laknak a zsidók, hanem azért, hogy érdemet szerezzenek. Erre volt szükség ugyanis ahhoz, hogy a rabszolganéppel nagy csodák történhessenek.

A Tóra leírja, hogy milyen nagy dolog volt, hogy képesek voltak feláldozni a bárányt, ami rabszolgatartóiknak, a „főnökeiknek” volt az istene. Nem féltek attól, hogy ezért bármiféle megtorlás járhatna.

Logikus lenne, hogy a Tóra azt írja, hogy emlékeztvén erre a csodára, tegyetek mezuzát a házatok ajtófélfáira.

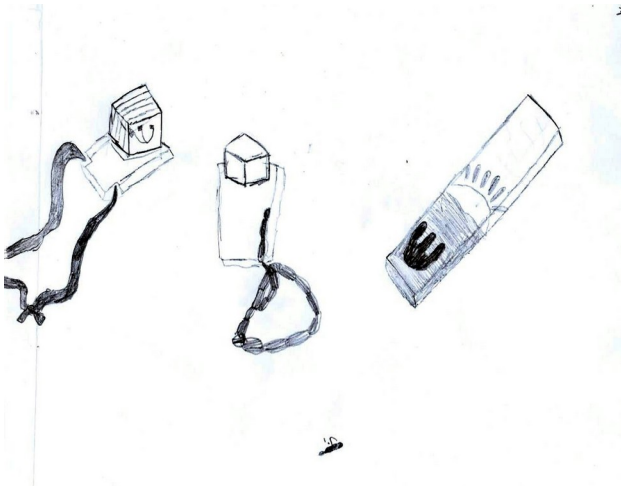
Mégsem ezt írja, hanem azt, hogy erre a csodára emlékeztvén tegyetek tfilint.

Ez szintén egy rövid szöveg – egy a karra, egy pedig a fejre. De miért kell egyáltalán a karra kötni bármit? Azért, mert „erős kézzel vezetett ki minket az Örökkévaló Egyiptomból” (Mózes 2., 13:9).

Furcsa: ahelyett, hogy a Tóra azt mondaná, hogy emlékezzetek a csodára az ajtófélfára írt szöveggel, helyette a karra és a fejre írt szöveggel emlékezünk.

Továbbá: a mezuzét csak az ajtónk egyik oldalára kell feltenni. A bárány vérét viszont mindkét oldalra, és a szemöldökfára is fel kellett tenni.

Ebből kezd kirajzolódni a mintázat: jobb, bal, fent. Nagyjából ugyanaz a szöveg van mindegyikben. Amikor kijöttek Egyiptomból, akkor nem tudták a házuknak az ajtófélfájára

Farnadi-Jeruzálmi Temima rajza. Köszönjük!!

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Az orti.hu célja a hagyományos zsidó értékek, autentikus tórai tanítások megjelenítése közérthető, modern formában. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Írta és szerkesztette: Szántó-Várnagy Binjomin, a Bét Jehuda közösség rabbija (Budapest, 1084 Scheiber Sándor utca 2.).

Megjelenik 130 példányban.

Kapcsolat, feliratkozás, jó tanácsok vagy önkéntes segítség felajánlása: ortimagazin@gmail.com.

tenni – hiszen nem volt még házuk. Úgy tűnik, hogy már rögtön a csoda másnapján, azonnal el kell kezdeni gyakorolni azt a micvát, ami a kivonulásra emlékeztet.

Ha ez igaz, akkor a tfilin tulajdonképpen nem más, mint a mezüze kiegészítője.

Így párhuzamot találunk az ember háza és a lelkének háza – teste között.

„Építsetek nekem Szentélyt, hogy köztetek lakhassak.” (Mózes 2., 25:8)

A Szentélyt azért kellett építeni, hogy az Örökkévaló Jelenléte rajta nyugodhasson. Hasonlóan, ha az ember kiérdemli, mind az otthona, mind a saját teste „megszentelődhet”, és alkalmassá lehet arra, hogy akár csak kisebb mértékben, de az Örökkévaló Jelenlétének helye lehessen.

Innen adódik egy magyarázat, hogy miért kell karra és fejre tfilint rakni: hogy a mezüze kiegészítőjeként megszentelje az ember testét.

Magyarul úgy mondjuk, hogy „szemöldökfa”, mivel ott van, ahol az ember szemöldöke. Héberül is hasonló kifejezést használunk: *máskof*, a „pillantani” (*leháskif*) szóból. Az ember a szeméből pillant le. A tefilin kapcsán is úgy áll, hogy „a szemeid közé” (Mózes 2., 13:9) kell tenni.

Eredetileg vért kellett kenni a két ajtófélfára és a szemöldökfára. Most viszont szöveget kell kötni mind a házra, mind az emberre – ez szenteli meg. A szöveghez való szó szerinti „kötődésünk” az, ami minket megszentel.

Számunkra a szöveg, a szent írás, ahogy ahhoz kapcsolódunk, és ahogy az alapján próbálunk útmutatást nyerni az életünkhöz, az valóban magasabb szintre emel, és az hoz szentséget.

Ezért is van az, amikor tfilinben vagyunk, akkor egy sor különleges előírás van, például: nem szabad hétköznapi dolgokról beszélni, nem szabad hétköznapi ügyekre gondolni, csak szent dolgokra. Ez adja a tfilinnek a szentségét.

HETISZAKASZ

A manna íze – avagy mikor leszünk végre boldogok?

Elterjedt szokás, hogy Besálách hetiszakaszának keddjén elolvassuk a Tórából a mannáról szóló szakaszt (ami ezen a szombaton kerül nyilvános felolvasásra).

A riminovi Menachem Mendel rabbinak (1745-1815) tulajdonított hagyomány szerint ez különösen alkalmas arra, hogy jó megélhetéshez segítsen minket hozzá.

Hitünk szerint azért vagyunk ezen a világon, hogy jó kapcsolatot alakítsunk ki a Teremtőnkkel:

„Ez a világ hasonló az előcsarnokhoz a következő világ előtt. Készítsd elő magad az előcsarnokban, hogy beléphess a palotába!” (Pirké Ávot 4:16)

Azáltal, hogy a mannáról olvasunk, a bizalmunkat erősíthetjük meg. Ezt pedig Ő azzal jutalmazza, hogy gondoskodik rólunk.

A manjáról szóló olvasmány tanulsága, hogy elődeink 40 éven át a pusztában nem dolgoztak, csak szeretettel, köszönettel elfogyasztották a manna adagot, amelyik megbízhatóan érkezett. De egy kicsit azért panaszkodtak rá.

Hogyan is tehetek ilyet? A Tóra az egyik helyen azt mondja, hogy olyan volt az íze, mint a mézes krékernek (*Mózes 2., 16:31*), a másik helyen pedig azt mondja, hogy olyan íze volt, mint egy olajos süteménynek (*Mózes 4., 11:8*).

A kettőnek különbözik az íze. Feltételezhető, hogy ez volt az, amiből a Bölcsék kiindulva azt mondták, hogy aki korianderre gondolt, az a koriander ízét érezte, és aki pedig mézes krékerre, az pedig azt érezte. De ha valóban ők dönthették el, hogy milyen ízű legyen, akkor hogyan panaszkodhatnak rá?

Bölcsseink gyakran azért mondanak valamit, hogy azzal provokáljanak, elgondolkodtasanak, összefüggésekre tanítsanak minket. Nem feltétlenül a szó szerinti jelentés miatt.

Ebben különböznek Bölcsseink szavai a Tórától, mely isteni bölcsesség, és több rétegben szólal meg: egyszerre igaz a szó szerinti jelentés, és az átvitt értelem, a mélyebb üzenetek.

Mi lehet amögött az üzenet, hogy még a saját maguk által választott ízű manna miatt is elégedetlenkedtek?

Gyakran attól tesszük függővé a boldogságunkat, hogy majd valamilyen vágyunk teljesül. Addig, amíg nem teljesül, addig megvonjuk magunktól a boldogságot. (Érdekes, hogy az olasz „boldog” szó [*contento*] hasonlít arra, hogy „elégedett”.)

Egyszer hallottam egy pszichológust, aki arról a kísérletről tanított, melyben 1 és 10 között egy számmal kell jellemezni azt, hogy mennyire boldog az ember. Jellemzően senki nem írt tízest. Miért?

Amikor először meghallottam, az első gondolatom az volt, hogyha tíznél bármi kisebbet mondanék, és egyébként nincsen semmi nagyobb tragédia az életemben, akkor azzal mintegy „panaszt tennék” az Örökkévalóra, hogy miért nem ad még többet?

Ezzel az a baj, hogy amikor az ember végül megkapja azt, amire most éppen vágyik, akkor majd új vágyat fog magának kitalálni, és ezáltal ismét elveszíti a megszerzett örömét.

Ezért ne tegyük függővé a boldogságunkat semmi ilyesmitől. De ugyanakkor az ambícióinkat se adjuk föl. Ez a kettő nem mond egymásnak ellent. Lehetséges valamit akarni, törekedni és mindezzel együtt boldognak maradni. Sőt, a törekvés éppenséggel lehet az életnek és az örömmek a szoros velejárója is.

MISNA

Új tanulás a közösségben: ünnepnapok törvényei

Hála a Teremtőnek, aki megsegítette közösségünket abban, hogy nagyjából 6 hónap alatt egy kicsiny, de annál lelkesebb csoporttal sikerült befejeznünk online tanulásaink

keretében a Misnának a Szuká traktátusát. **Mázl tov minden résztvevőnek!**

Régi hagyományt követve, amint befejeztük az egyiket, rögtön következett a másik. Az

új témánk a Bécá (vagyis: *tojás*) traktátus, ami az ünnepek (jom tov) törvényeiről szól.

Szokatlan, hogy a traktátus címe nem a témájára utal, hanem az első tanítására: vajon szabad-e használni, megenni, illetve megmozdítani egy olyan tojást, amit a tyúk az ünnepeken tojt?

Bét Sámáj szerint lehet, Bét Hilél szerint azonban nem lehet megenni. Ez egy kivételes törvény, melyben az egyébként megengedőbb Bét Hilél szigorít.

Ezzel szeretnénk aláhúzni az ünnep jelentőségét. Hiszen a Tóra ünnepeken megenged bizonyos munkákat (melyek az étkezéshez kapcsolódnak), melyek szombaton tilosak:

„Az, amit megeszik minden lélek, az a munka végeztessék nálatok” (Mózes 2., 12:16)

Ezért az emberek hajlamosak az ünnepeket könnyebben kezelni.

Emiatt a rabbik egyik fontos feladata, hogy felhívják az emberek figyelmét arra, hogy mi az, ami nincsen megengedve (nehogy túlzásba essenek).

Aligha találhatnánk jobb példát erre, mint a tojást. Hiszen az is étel, emiatt azt gondolhatnák az emberek, hogy megengedhető. Mégis, éppen ez a törvény az, amit a rabbik szigorúbban vesznek.

A Teremtő segítségével, ha az eddigi tempóban haladunk, akkor Peszách ünnepe után egy héttel már ezt a traktátust is befejezhetjük.

Aki szeretne hozzánk csatlakozni keddenként délelőtt 10-11-ig online, az a honlapunkon feliratkozhat a tanulásokra!

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este** (Budapesten): 16:16-ig.

Szombat kimenetele: 17:26.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Hétfőn és csütörtökön reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:36-ig.

Szombat reggeli ima a Bét Jehuda zsinagógában legközelebb:

2024. február 17-én, szombat reggel 9 órakor, Trumá szombatján.

Sábát sálom! Gut sábesz!

Az OMEK MAGAZIN III. évfolyam 20. számát

Slomó ben Micháel

emlékének szentelte egy névtelen adományozó.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelke felemelkedésére!